

VYUŽITÍ SIL A PROSTŘEDKŮ ARMÁDY ČESKÉ REPUBLIKY VE PROSPĚCH OBYVATELSTVA V LETECH 2014–2018

USE OF FORCES AND MEANS OF THE CZECH REPUBLIC ARMY IN FAVOR OF THE POPULATION IN 2014–2018

Michal POTÁČ, Vojtěch HUMLÍČEK, Zbyněk SUCHÁNEK
michal.potac@unob.cz, vojtech.humlicek@unob.cz, zbynek.suchanek@unob.cz

Abstract

The aim of the article is to analyze the use of forces and means of the Czech Republic Army in favor of the population in the period 2014-2018. The analysis did not only relate to the frequency of use, but also to types of events in which the forces and resources were used during the period. The article provides a simplified procedure for requiring military means and forces and describes basic legislation dealing with the given issue and forms of individual assistance that the Czech Army can do for the benefit of the population.

Key words

Army of the Czech Republic, forces and means, Integrated Rescue System, planned aid, Central alert plan.

Úvod

Armáda České republiky (dále jen AČR) plní úkoly stanovené Zákonem č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách České republiky. Prioritními úkoly AČR jsou dle hlavy 3, § 9 tohoto zákona příprava k obraně vlastního státu a jeho obrana proti vnějšímu napadení, včetně plnění úkolů souvisejících s mezinárodními závazky o společné obraně proti napadení. Tento zákon však také umožňuje, kromě jiného, nasazení sil a prostředků AČR (dále jen SaP AČR) ve prospěch Integrovaného záchranného systému (dále jen IZS) k provádění záchranných a v případě nutnosti i likvidačních prací a k plnění úkolů Policie České republiky (dále jen PČR) [1]. Kromě výše uvedeného lze využít SaP AČR k plnění úkolů civilní obrany. Jednotlivé oblasti civilní obrany jsou konkretizovány mimo jiné v dokumentech mezinárodního humanitárního práva [2].

Nejčastější pomocí AČR obyvatelstvu je nasazení jejich SaP ve prospěch IZS nebo PČR. Základním dokumentem, který upřesňuje oblasti nasazení SaP AČR ve prospěch PČR, IZS a dalších oblastí vzájemné spolupráce s Ministerstvem vnitra je Rámcová dohoda o spolupráci mezi Ministerstvem vnitra ČR a Ministerstvem obrany ČR, čj. 1259/2013-1140, uveřejněná ve Věstníku Ministerstva obrany č. 22/2013 [3]. Nasazení AČR ve prospěch IZS je realizováno na základě dohody o plánované pomoci na vyžádání [4]. Jejím podepsáním se AČR stává ostatní složkou IZS a své SaP poskytuje ve formě odřadů, které jsou uvedeny v Ústředním poplachovém plánu IZS (dále jen ÚPP IZS) [5]. Tato pomoc je konkrétně rozpracována v podmínkách AČR směrnicí, kterou k tomu vydal náčelník Generálního štábu AČR [6]. AČR může poskytnout své SaP i ve formě ostatní pomoci, v souladu s § 15, 16 a § 18 zákona č. 219/1999 Sb., a § 22 zákona č. 239/2000 Sb. [7]. Při poskytování tohoto druhu pomoci není AČR brána jako ostatní složka IZS.

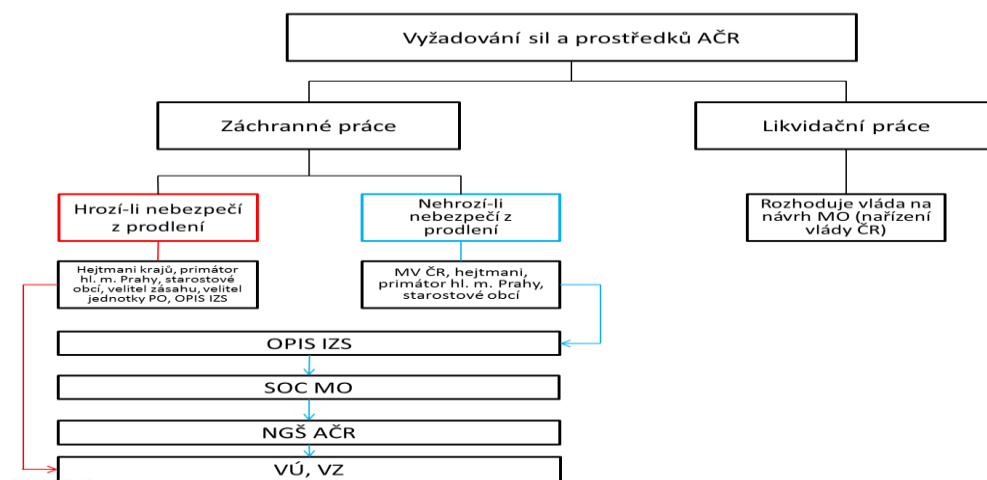
Využití SaP AČR ve prospěch obyvatelstva bylo z historického pohledu nejmarkantnější při povodních, zejména pak v letech 1997, 2002 a 2010. Armády bylo také využito například v roce 2007 při likvidaci ptačí chřipky, kde se její příslušníci podíleli na

dezinfekci techniky, použité v kontaminovaném prostředí, dekontaminaci osob, sběru uhynulé drůbeže a ptactva, dezinfekci drůbeže na sběrných místech a dezinfekci kontaminovaného objektu. V roce 2009 bylo SaP AČR využito k zajištění vnitřního pořádku a bezpečnosti při Mistrovství světa v klasickém lyžování nebo při návštěvě papeže či prezidenta Spojených států amerických [8].

Cílem článku je informování odborné veřejnosti o reálném nasazení SaP AČR ve prospěch obyvatelstva v pětiletém sledovaném období. Ve zvoleném období byla dostupná relevantní statistická data, data dostupná v jiném období byla neúplná. K dosažení cíle bylo využito sběru statistických a popisných dat, jejich analýzy a z nich deduktivního vyvození jednotlivých závěrů.

Vyžadování SaP AČR a úloha Společného operačního centra Ministerstva obrany

Krizová legislativa spolu s interními směrnicemi a nařízeními AČR rozlišuje podrobněji několik rozdílných způsobů vyžadování SaP AČR (k provedení záchranných nebo likvidačních prací, v rámci plánované pomoci na vyžádání nebo ostatní pomoci), které jsou v těchto dokumentech podrobně popsány. Pro obecné pochopení lze využít zjednodušené schéma, jak názorně ukazuje obrázek č. 1. Vyžadování SaP AČR se liší zejména v situacích, ve kterých je třeba posoudit, zda hrozí či nikoli nebezpečí z prodlení při jejich vyžadování.

zdroj: vlastní zpracování

*Obr. 1
Zjednodušené schéma vyžadování SaP AČR*

Hrozí-li nebezpečí z prodlení, oprávněné osoby (dle krizové legislativy) vyžadují SaP AČR přímo u velitele/náčelníka nejbližšího vojenského útvaru/zařízení k místu mimořádné události. Ten rozhodne o nasazení SaP a služebním postupem o tomto informuje určené funkcionáře.

Nehrozí-li nebezpečí z prodlení, vyžadují oprávněné orgány SaP AČR cestou Operačního a informačního střediska IZS (dále jen OPIS IZS), které kontaktuje Společné operační centrum Ministerstva obrany (dále jen SOC MO), přesněji stálou směnu SOC MO a ta

informuje Náčelníka Generálního štábu Armády České republiky (dále jen NGŠ AČR), který rozhodne o poskytnutí a předá své nařízení příslušnému veliteli/náčelníkovi vojenského útvaru/zařízení.

Společné operační centrum Ministerstva obrany je Organizační útvar MO pro podporu krizového štábu MO (výkonný prvek v systému krizového řízení). Na základě usnesení vlády ČR č. 33/1999 Sb. je předurčeno i k podpoře činnosti Ústředního krizového štábu. SOC MO provádí plánování operací, řízení předurčených sil a prostředků do operací na území ČR a výkon krizového řízení. Plní úlohu sekretariátu Krizového štábu MO (Ústředního krizového štábu). Je součástí NCRS (NATO Crisis Response System) a NSRK (Národní systém reakce na krizi) v resortu MO, plní funkci národní vládní autority na základě delegovaných pravomocí MO (DNGA Designated National Governmental Authority), shromažďuje informace o vývoji situace v zájmových prostorech ČR a také zabezpečuje organizační a informační podporu mezinárodních, mezirezortních a rezortních cvičení krizového managementu (NATO i EU) [9]. SOC vede rovněž evidenci nasazovaných sil a prostředků.

Analýza nasazení SaP AČR v letech 2014–2018

Analýza byla provedena z dostupných dat SOC MO. Sledované období bylo od roku 2014 do roku 2018. V těchto letech byl dostupný ucelený přehled použití SaP AČR. V datech není zahrnuto použití letecké záchranné služby, která je provozována za využití SaP AČR a je přímou součástí (základní složkou) IZS. Analýza nezahrnuje strategický vzdušný odsun, realizovaný Vzdušnými silami AČR, pro civilní obyvatelstvo ani pro účely poskytnutí humanitární pomoci. Všemi sledovanými roky se prolínala mimořádná událost výbuchu dvou skladů s municí ve Vrběticích. V rámci řešení této události AČR poskytla celou řadu svých SaP, zejména ke střežení ohrožené oblasti, zdravotnického zabezpečení nasazených jednotek, včetně policejních, poskytnutí pyrotechnických EOD (Explosive Ordnance Disposal) týmů a jiných.

Pod událostí typu vzdušný zdravotnický odsun jsou zařazeny lety zejména pro IKEM (Institut klinické a experimentální medicíny), letecký transport chirurgických týmů Fakultní nemocnice Motol a Centra kardiovaskulární a transplantáční chirurgie v Brně, lety pro Oddělení transplantací a tkáňové banky FN Motol či ECMO (Extrakorporální membránová oxygenace) týmu. Jiný vzdušný odsun obsahuje lety pro P ČR, Útvar rychlého nasazení P ČR (URNA) či leteckou pátrací záchrannou službu (SAR – Search and Rescue) nebo lety s použitím hasicího vaku (Bambi vak). Pod jinými událostmi jsou zařazeny všechny ostatní, které neodpovídají kategorizaci událostí uvedené v tabulce č. 1. Tabulka č. 1 udává počet událostí v jednotlivých letech a po jednotlivých kategoriích.

*Tabulka 1
Počet jednotlivých událostí v letech 2014–2018*

Druh události	2014	2015	2016	2017	2018
Vzdušný zdravotnický odsun	8	5	14	23	28
Jiný vzdušný odsun/zásah	1	2	0	0	2
Požár	8	1	15	2	4
Dopravní nehoda	5	0	2	1	0
Jiná událost	0	3	1	6	4
Celkem	22	11	32	32	38

zdroj: vlastní zpracování

Rok 2014

V roce 2014 bylo využito SaP AČR ve prospěch civilního sektoru při 22 událostech [10]. V četnosti jsou na prvním místě vzdušný zdravotnický odsun a požáry. Vojenská hasičská jednotka (dále jen VHJ) vyjížděla na žádost Krajských operačních a informačních středisek Hasičského záchranného sboru (dále jen KOPIS HZS) například k požárům civilních objektů, stromů, likvidaci požáru lesa. U dopravních nehod VHJ prováděla asistenci HZS při odstraňování následků civilní dopravní nehody a vyproštění havarovaného vozidla.

Rok 2015

V roce 2015 bylo využito SaP AČR ve prospěch civilního sektoru v 11 událostech [11]. Ze sledovaných událostí opět zaujímají vzdušné zdravotnické odsuny čelní místo v četnosti. SaP AČR byly použity i při 3 jiných událostech. VHJ zasahovala při asistenci HZS u vyprošťování koně a ve dvou případech prováděla odstranění padlých stromů.

Rok 2016

V tomto roce bylo využito SaP AČR při 32 událostech [12]. Kromě vzdušných zdravotnických odsunů bylo v tomto roce využito VHJ v 15 případech. VHJ likvidovaly požáry rodinných domů, skladu, chat, travního porostu, automobilu a lesa. V jednom případě se podílely i na likvidaci požáru panelového domu a Barrandova. Při dopravní nehodě byla provedena očista silnice po dopravní nehodě za využití automobilu chemického rozstřikovacího (ACHR 90 M).

Rok 2017

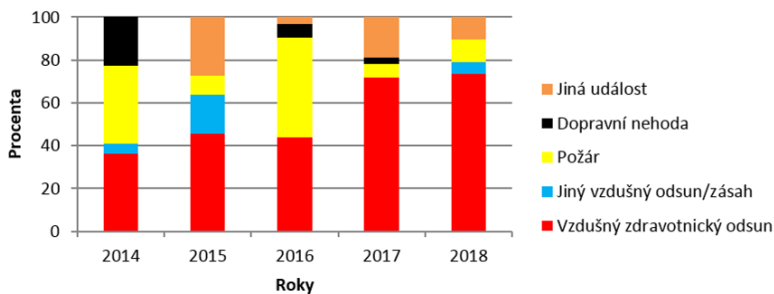
V roce 2017 bylo vyžadováno od armádních SaP řešení 32 událostí [13], stejně jako v roce 2016. Opět největší podíl na událostech měl vzdušný zdravotnický odsun z důvodu přepravy chirurgických týmů a v jednom případě ECMO týmu. Z jiných událostí AČR zasahovala prostřednictvím vojenských veterinárních zásahových skupin při 2 událostech výskytu ptačí chřipky a 2 událostech výskytu afrického moru prasat.

Rok 2018

V tomto roce bylo nejvíce událostí ve sledovaném období (2014–2018), ke kterým byly SaP AČR vyslány. Celkem bylo žádáno armády k 38 událostem [14]. Opět největší podíl měl vzdušný zdravotnický odsun a v rámci něj transport chirurgických týmů. Ve dvou případech byl přepravován ECMO tým. Z jiného vzdušného zásahu bylo v jednom případě využito hašení požáru pomocí Bambi vaku a v jednom případě bylo využito letecké techniky v rámci SAR.

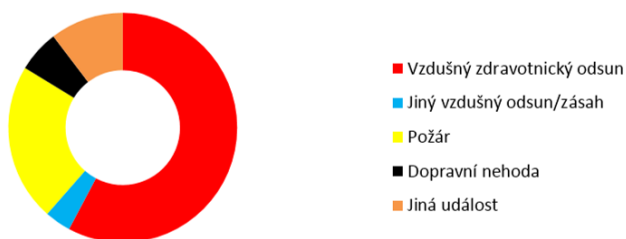
V grafu č. 1 je zobrazen procentuální podíl druhů událostí v každém roce. Z grafu lze odvodit, že v roce 2014 byl shodný počet výjezdů k událostem typu vzdušný zdravotnický odsun a požár. Ty se podílely společně 73 % z celkového počtu událostí. V roce 2015 byla téměř polovina událostí (45,45 %) typu vzdušného zdravotnického odsunu a spolu s jiným vzdušným odsunem/zásahem tvořily 64 % výjezdů. V letech 2017 a 2018 již tvořil vzdušný zdravotnický odsun jednoznačně nejvíce zásahů (téměř 74 %).

Graf č. 2 je souhrnným procentuálním vyjádřením jednotlivých druhů událostí za celé sledované období, pěti let. Jednoznačně z něj vyplývá, že 58 % všech událostí bylo z kategorie vzdušného zdravotnického odsunu. Následovala likvidace požárů s 22 %, jiná událost s 10 %, řešení následků dopravních nehod s 6 % a na posledním místě jsou jiné vzdušný odsun/zásah s 4 %.

zdroj: vlastní

Graf 1
Percentuální podíl událostí v jednotlivých letech

zdroj: vlastní

Graf 2
Percentuální podíl jednotlivých událostí za celé sledované období (2014–2018)

Závěr

Analýza prokázala, že existuje dostatečná právní opora pro nasazení SaP AČR ve prospěch obyvatelstva. Ty jsou vyčleňovány na základě uzavřených dohod, plánované pomoci na vyžádání nebo formou poskytnutí ostatní pomoci. Celý proces vyžadování SaP AČR včetně stanovení oprávněných orgánů tuto pomoc od armády vyžadovat je velmi dobře vymezen právními předpisy. Vnitřní předpisy pak konkretizují podmínky a zásady nasazení, působnost a dobu pohotovosti SaP a způsob zabezpečení těchto sil.

Armádní SaP jsou využitelné při širokém spektru řešení jednotlivých druhů událostí, kterými mohou být například povodně, asistenční pomoc P ČR, přeprava zdravotnických týmů, logistická a zdravotnická podpora řešení rozsáhlých mimořádných událostí, požáry, dopravní nehody a jiné. Ve sledovaném období bylo nejvíce SaP AČR využito ve prospěch realizace vzdušných zdravotnických odsunů. Nezastupitelnou roli mají rovněž i VHJ, které byly nejčastěji vysílány k likvidacím požárů a asistenci při dopravních nehodách. Z hlediska připravenosti na mimořádné a krizové situace je nutno konstatovat, že AČR je schopna poskytnout poměrně rozsáhlé spektrum SaP, pokud by bylo třeba, včetně řešení nežádoucích událostí ve prospěch obyvatelstva. Tyto SaP jsou součástí ÚPP IZS a jsou připraveny na základě plánované pomoci na vyžádání ve prospěch obyvatel zasáhnout. Nasazení většiny těchto SaP AČR ale nebylo, ve sledovaném období, zapotřebí.

Kromě přímého nasazení lze kladně hodnotit i fakt, že AČR se podílí a spolupracuje se základními složkami IZS při většině praktických cvičení, která jsou realizována k ověření

připravenosti řešení různých druhů mimořádných událostí. Dá se tedy konstatovat, že ačkoli AČR není základní složkou IZS, je jeho nezbytnou součástí.

Článek je praktickým ověřením reálného fungování a verifikací právně stanoveného využití SaP AČR ve prospěch obyvatelstva. Údaje za dané sledované období přináší odborné veřejnosti ucelený přehled, vzniklý z obtížně a neveřejně dostupných dat. Výstupy článku lze použít pro další sledování, statistické hodnocení a praktický rozvoj použití ostatních složek IZS při řešení mimořádných událostí.

Literatura

- [1] ČESKO. Zákon č. 219 ze dne 14. září 1999 o ozbrojených silách České republiky, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1999, částka 76, s. 3693–3703. Dostupný také z: <https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/>. ISSN 1211-1244
- [2] ČESKO. Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 168 ze dne 23. května 1991 o přijetí Dodatkového protokolu k Ženevským úmluvám z 12. srpna 1949 o ochraně obětí mezinárodních ozbrojených konfliktů (Protokol I), článek 61. In: *Sbírka zákonů České a Slovenské federativní republiky*. 1991, částka 35, s. 816. ISSN 1211-1244. Dostupný také z: <https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/>
- [3] Rámcová dohoda o spolupráci mezi Ministerstvem vnitra ČR a Ministerstvem obrany ČR. In: *Věstník Ministerstva obrany č. 22/2013 ze dne 25. listopadu 2013*, čj. 1259/2013-1140. Praha: Ministerstvo obrany, 2013, s. 866–867.
- [4] *Dohoda o plánované pomoci na vyžádání mezi Českou republikou, Ministerstvem vnitra – generálním ředitelstvím Hasičského záchranného sboru České republiky a Českou republikou, Ministerstvem obrany – Generálním štábem Armády České republiky*, čj. 544-1/2013-1160, ve znění pozdějších doplňků. Praha, 2013.
- [5] *Ústřední poplachový plán integrovaného záchranného systému 2019*, č. j. MV-119915-6/PO-IZS-2018. Praha: Ministerstvo vnitra – generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky, 2018. Dostupný také z: <https://www.hzscr.cz/clanek/dokumentace-izs-587832.aspx?q=Y2hudW09Ng%3d%3d>
- [6] *Směrnice náčelníka Generálního štábu Armády České republiky k nasazování sil a prostředků Armády České republiky v rámci integrovaného záchranného systému a k plnění úkolů Policie České republiky*, ve znění pozdějších doplňků, č. j. MO 3156/2016-1160. Praha: Velení Armády České republiky, 2016.
- [7] ČESKO. Zákon č. 239 ze dne 28. června 2000 o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2000, částka 73, s. 3461–3474. ISSN 1211-1244. Dostupný také z: <https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/>
- [8] *Přehled nasazení sil a prostředků AČR v letech 1997–2011*. Praha: Společné operační centrum Ministerstva obrany, 2011.
- [9] VANĚČEK, S. *Místo a úloha ozbrojených sil ČR v systému krizového řízení*. Vyškov, 2018. Prezentace. Společné operační centrum Ministerstva obrany.
- [10] LEBEDOVÁ, J. *Reálné nasazení sil a prostředků AČR 2014*. Praha: Společné operační centrum Ministerstva obrany, 2014.
- [11] LEBEDOVÁ, J. *Reálné nasazení sil a prostředků AČR 2015*. Praha: Společné operační centrum Ministerstva obrany, 2015.
- [12] *Řešené události 2016*. Praha: Společné operační centrum Ministerstva obrany, 2016.
- [13] VANĚČEK, S. *Nasazení SaP AČR k zabezpečení vnitřní bezpečnosti na území České republiky v r. 2017*. Praha: Společné operační centrum Ministerstva obrany, 2017.
- [14] *Řešené události 2018*. Praha: Společné operační centrum Ministerstva obrany, 2018.